

Impact Factor: 4.951

ISSN: 2181-0788

DOI: 10.26739/2181-0788

www.tadqiqot.uz

IJC

INTERNATIONAL JOURNAL OF CONSENSUS

KONSENSUS XALQARO JURNALI

VOLUME 2, ISSUE 4

2021

Bosh muharrir | Chief Editor:

JO'RAYEV NARZULLA QOSIMOVICH
siyosiy fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi

Bosh muharrir o'rinbosari:
Deputy Chief Editor:

SAIDOV SANJAR SHAVKATOVICH
siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori
(PhD), O'zbekiston Respublikasi

Bosh muharrir o'rinbosari:
Deputy Chief Editor:

ZAMONOV ZOKIR TURG'UNOVICH
siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori
(PhD), O'zbekiston Respublikasi

KONSENSUS XALQARO JURNALI TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI
EDITORIAL BOARD OF THE INTERNATIONAL JOURNAL OF CONSENSUS

ALIMARDONOV TO'LQIN siyosiy fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi	NURMATOVA GULSAYRA siyosiy fanlar doktori, professor, Qirg'iziston Respublikasi
ANITA SENGUPTA siyosiy fanlar doktori, professor Hindiston Respublikasi	QIRG'IZBOYEV MUQIMJON siyosiy fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi
BAYDAROV ERKIN falsafa fanlari nomzodi, professor, Qozog'iston Respublikasi	QO'CHQOROV VAHOB siyosiy fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi
GREGORY GLEASON siyosiy fanlar doktori, professor Amerika Qo'shma Shtatlari	QODIROV ANVAR falsafa fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi
FARMONOV RAHMON tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi	ONO MASAKI falsafa doktori, professor Yaponiya
JO'RAYEV SAYFIDDIN siyosiy fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi	TOLIPOV FARXOD siyosiy fanlar nomzodi, dotsent O'zbekiston Respublikasi
JENNIFER MURTAZASHVILI siyosiy fanlar doktori, professor Amerika Qo'shma Shtatlari	VASILY NIKULENKO tarix fanlari nomzodi, dotsent, Rossiya Federatsiyasi
MAMADAZIMOV ABDUGANI siyosiy fanlar nomzodi, dotsent, Tojikiston Respublikasi	CHANDER SHEKHAR falsafa doktori, professor, Hindiston Respublikasi
MADAYEVA SHAXNOZA falsafa fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi	Mas'ul kotib Responsible secretary: TO'YCHIYEVA RA'NO O'zbekiston Respublikasi
KHOLMUMINOV JAFAR falsafa fanlar doktori, O'zbekiston Respublikasi	

PageMaker | Sahifalovchi: Xurshid Mirzamedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Алимухамедов Фархад Шавкатович О РОЛИ ИДЕНТИЧНОСТИ В РАЗВИТИИ РОССИЙСКОГО ИМПЕРИАЛИЗМА В ТУРКЕСТАНЕ И ЕЁ ВОЗДЕЙСТВИЕ НА ДЖАДИДСКИЕ ИДЕОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ.....	4
2. Мавлонов Журабек Ёркулович СЕТЕВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДИАЛОГА ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ.....	14
3. Jo'raeva Shaxina Narzullaevna ENVIRONMENTAL SCIENCE IN UZBEKISTAN: DEVELOPMENT AND PROSPECTS.....	21
4. Назаров Акмал Наримонович ЖАМОАТЧИЛИК БИЛАН АЛОҚАЛАР – МАМЛАКАТИМИЗ ИДОРА ВА ТАШКИЛОТЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ МУҲИМ БЎҒИНИ.....	27
5. Zamonov Zokir Turginovich SUBJECTIVE BASIS OF INTEGRATION OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS.....	33
6. Козаков Бекзод Абдулбокиевич О НЕКОТОРЫХ МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫХ АСПЕКТАХ ПРИНЦИПА ДОБРОСОСЕДСТВА МЕЖДУ ГОСУДАРСТВАМИ.....	40
7. Аббосхонова Нилуфархон Аббосхон қизи ЁШЛАР МИГРАЦИЯСИ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ИЖТИМОЙ МАСАЛАЛАРИ.....	47
8. Умарова Наргиза Баходировна ВОПРОСЫ ОТКРЫТОСТИ И ТРАНСПАРЕНТНОСТИ ПРЕСС-СЛУЖБЫ КАБИНЕТА МИНИСТРОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	51
9. Парпиев Абдуазиз Азамович ЎЗБЕКИСТОНДА КЎППАРТИЯВИЙЛИК ТИЗИМИ: МУАММО ВА ИСТИҚБОЛЛАР....	66

KONSENSUS CONSENSUS

Аббосхонова Нилуфархон Аббосхон кизи
Ёшлар муаммоларини ўрганиш ва истиқболли
кадрларни тайёрлаш институти мустақил тадқиқотчиси

ЁШЛАР МИГРАЦИЯСИ ЖАРАЁНЛАРИНИНГ ИЖТИМОЙ МАСАЛАЛАРИ

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.5823376>

АННОТАЦИЯ

Ёшлар миграцияси жараёнлари узок тарихий эволюция асосида шаклланиб, янги жихат ва компонентлар билан бойиб борган. Мазкур жараён нафақат давлатлараро сиёсатига, жамият ижтимоий-иқтисодий тараққиёти ва ҳукукий маданиятнинг ривожига билан боғлиқ сиёсий ислохотларни амалга оширишда ҳам муҳим аҳамият касб этиши мазкур мақолада таҳлил этилади.

Калит сўзлар: ёшлар миграцияси жараёнлари, Марказий Осиё, бандлик ва меҳнат муносабатлари, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти.

Abboskhonova Nilufarkhon Abboskhon kizi

Independent applicant at the Institute for Research of
Youth Problems and Training of Perspective Personnel

SOCIAL ISSUES OF YOUTH MIGRATION PROCESSES

ABSTRACT

The processes of youth migration have been formed on the basis of a long historical evolution and enriched with new aspects and components. This article analyzes the importance of this process not only in the implementation of political reforms related to interstate policy, socio-economic development of society and the development of legal culture.

Key words: Youth migration processes, Central Asia, Employment and labor relations, United Nations.

Аббосхонова Нилуфархон Аббосхон кизи

Независимый соискатель Института по изучению
проблем молодежи и подготовки перспективных кадров

СОЦИАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ МИГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ МОЛОДЕЖИ

АННОТАЦИЯ

Процессы миграции молодежи сформировались на основе длительной исторической эволюции и обогатились новыми аспектами и компонентами. В статье анализируется значение этого процесса не только в реализации политических реформ, связанных с

межгосударственной политикой, социально-экономическим развитием общества и развитием правовой культуры.

Ключевые слова: миграционные процессы молодежи, Центральная Азия, занятость и трудовые отношения, Организация Объединенных Наций.

КИРИШ ВА ДОЛЗАРБЛИГИ.

Ҳозирги пайтда миграция (ташқи ва ички) тарихан мисли кўрилмаган даражага етиб ўз ичига инсон, пул ва товарларнинг нисбатан эркин ҳаракатини қамраб олган глобаллашувнинг алоҳида моделини шакллантирди. Миграцион алмашинувда дунёнинг аксарият мамлакатлари (218) иштирок этади.

Марказий Осиё минтақаси ўзининг геосиёсий ҳолати туфайли қадимдан оммавий миграциялар макони бўлган, бу миграцияларнинг ўзига хос хусусияти бир томонлама бўлганлигидадир.

МЕТОДЛАР ВА ЎРГАНИЛГАНЛИК ДАРАЖАСИ.

Тадқиқотчилар фикрларига таяниб шуни айтиш мумкинки, Ўрта Осиёда қадимданок икки хил: туркий ва шарқий эроний тилда сўзлашувчи аҳоли мавжуд бўлган. Мил.авв. II-I асрларда ва эраизмнинг бошларида эса, узоқ давом этган этник жараён натижасида ҳозирги замон ўзбек халқига хос бўлган «икки дарё оралиғи типи» (Амударё, Сирдарё) даги ирк кишилари Ўрта Осиёнинг катта ҳудудларида яшардилар[1]. Ўрта Осиё воҳаларида деҳқончилик билан шуғулланган қабилалар билан бир қаторда, тоғ олди туманлари, чўл ва дашт ҳудудларида чорвадор қабилалар кенг тарқалган эди. II минг йилликнинг охирида уларнинг деҳқончилик жамоалари ҳудудларига кириб келиши Ўрта Осиёда ўзаро товар алмашинувининг кучайишига ижобий таъсир кўрсатди. Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, ўтроқ ва чорвадор қабилалар ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар мулкӣ тенгсизликни тезлаштирди. Натижада, ибтидоий жамоа тузумига зарба берилиб, унинг негизида синфий жамиятнинг шаклланишига замин яратилди. Ана шундай туб ўзгаришлар асосида икки хил хўжалик жамоалари орасида алоқалар кучайди. Ўрта Осиё ҳудудида юз берган миграция жараёнлари ўзбек халқининг дастлабки синфий қатламларини шаклланишида муҳим ўрин тутган.

Аҳолининг бир ҳудуддан иккинчи бир ҳудудга кўчиб ўтишининг асосий сабабларидан энг муҳими – муносиб иш топиш, таълим олиш каби бошқа сабаблар мисол бўлади. Шунингдек, экологик ва геосиёсий вазиятларнинг салбий таъсири, моддий, маданий-маиший шароитдан қониқмаслик каби ҳолатларни ҳам санаб ўтиш мумкин.

Бу ҳолат ҳозирда ҳам мавжуд бўлиб, глобаллашув даврига келиб миграция жаарёни кескин ошиб бормоқда. Юқорида таъкидлангани каби Ўзбекистон аҳолиси ҳам унда фаол иштирок этиб келяпти.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИ.

Шу ўринда баъзи таҳлилларга тўхталиб ўтиш мумкин. Pew Research Center тадқиқот маркази бутун дунё бўйича 1990 йилдан 2017 йилгача аҳоли миграциясини таҳлил қилди. Таҳлилдан маълум бўлишича, Марказий Осиё аҳолиси ўтган йиллар давомида асосан Россия ва Украинага кўчиб кетишган.

1990 йилда Ўзбекистоннинг 20 млн аҳолисидан 1,43 млн киши кўчиб кетган. 2000 йилда мамлакатни 1,6 млн киши тарк этган (аҳоли сони 24 млн). 2010 ва 2017 йилларда кўрсаткичлар деярли бир хил бўлган. Ўзбекистонни 1,99 млн киши тарк этган. Давлат статистика қўмитасининг маълумотида кўра, Ўзбекистон аҳолиси 2018 йил 1 июль ҳолатига кўра 32 900 100 кишини ташкил этади. Ўтган йиллар давомида ўзбекистонликлар асосан Россия, Украина ва Беларусга кўчиб кетишган[2].

Бирлашган миллатлар ташкилотининг маълумотларига кўра 2013 йилда жами мигрантларнинг 12 %ини(232 миллион) 14-24 ёшгача бўлган ёшлар ташкил этган. Ҳозирги кунда бу кўрсаткич 14 фоизга ошган, яъни халқаро миқёсда 258 миллион ёшлар миграция жараёнларида иштирок этмоқда.

Бошқа мамлакатларда бўлгани каби, Ўзбекистон шароитда ҳам миграция жараёнларида 30 ёшгача бўлган ёшларнинг иштироки кўпроқ эканлиги кузатилмоқда. Яъний, ўқиш, малака ошириш мақсадида, ҳамда муносиб иш топиш учун бошқа давлатларгага меҳнат миграциясига кетган ёшларимиз сони бугун кўпчиликини ташкил этади.

Бунга бир мисол сифатида, Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги ҳузуридаги Ташқи меҳнат миграцияси масалалари агентлигининг Россия Федерацияси Ички ишлар вазирлиги миграция масалалари бўйича бош бошқармасидан олган маълумотларига кўра 2017 йилнинг 1 октябрь ҳолатига 2,5 млн. нафардан ортиқ (Новосибирск областида – 25 мингдан ортиқ, Астрахань областида – 200 мингдан зиёд, Москва шаҳрида – 700 мингга яқин, Санкт-Петербург шаҳрида – 1 млн.га яқин) ҳамюртларимиз (70 фоизи ёшлар) Россия ҳудудида эканлиги, шулардан 1,4 млн. нафари 2017 йилнинг 1 ноябрь ҳолатига ишга жойлашиш учун рухсатнома (патент) олгани маълум бўлган[3].

Меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишга таъсир этувчи ҳамда унинг даражаси ўзгаришига сабаб бўлувчи демографик омиллардан бири меҳнат миграциясидир. Мамлакат аҳолисини иш билан таъминлашда меҳнат миграцияси куйидагича таъсир кўрсатади: ишчи кучининг ҳудудлараро ва тармоқлараро қайта тақсимланиши рўй беради; аҳолининг ишсиз қатлами иш билан таъминланади; ишловчиларнинг меҳнат даромади ошади ва турмуш даражаси яхшиланади; ишловчилар янги касб ва кўникмаларга эга бўлиб, уларнинг иш тажрибалари ортади. Бу эса ўз ўрнида кадрлар тизимида хорижий тажриба алмашинуви ва ривожланиш омилини келтириб чиқаради.

Шу ўринда алоҳида қайд этиш жоизки, ёшлар бугунги ва эртанги ҳаётимизнинг ҳал қилувчи кучидир. Миграция жараёнларида иштирок этаётган ёшларда халқаро талабалардаги билим ва кўникамларнинг шаклланиши, шунингдек иш тажрибасининг ошиши ўз навбати ижобий самара ҳам беради.

Шу сабабли ҳам, миграция жараёнларида фаол иштирок этаётган ўзбекистонлик ёшларга кўмак бериш, улар дуч келаётган муаммоларга ечим топиш, ўз ҳақ-ҳуқуқларни тўғри англаб олишлари учун зарур шароитларни яратиш лозим. Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда, ёшларга Ўзбекистон Республикаси ҳамда хорижий давлатлар қонунчилиги, меҳнат ресурслари, тили ва маданияти ҳақида доимий ахборотлар, илмий-усулбий қўлланмалар орқали пухта билим бериб борилса бир қатор муаммолар амалда ҳал этилиши мумкин.

Бугунги кунда мамлакатимизда айнан миграция жараёнларида иштирок этувчи фуқароларимизнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Вазирлар Маҳкамасининг “Ўзбекистон Республикаси фуқароларини хорижда уюшган ҳолда ишга жойлаштириш тизимини янада такомиллаштириш ва тубдан қайта кўриб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори[4] билан Хорижда вақтинча меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун Ўзбекистон Республикаси фуқароларини уюшган ҳолда танлаш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди.

Низом билан меҳнат мигрантлари фаолиятининг мониторинги тартиби белгиланди. Унга кўра, Ташқи меҳнат миграцияси агентлиги меҳнат мигрантларини виждонсиз иш берувчидан ҳимоя қилишда ва меҳнат мигрантлари томонидан ҳуқуқбузарликлар содир этилишининг олдини олишда мониторингини олиб бориш бўйича Ўзбекистон Республикасининг махсус ваколатли органи ҳисобланади.

Шунингдек, мазкур низомга мувофиқ, малака, билим ва кўникмаларни баҳолаш бўйича хизматлар билимни баҳолаш марказлари томонидан Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун кетаётган хорижий давлатларда тасдиқланган ишчиларга малака разрядларини ва мутахассисларга малака тоифаларини бериш бўйича касбий стандартлар ва малака талаблари асосида кўрсатилади[5].

Малака, билим ва кўникмаларни баҳолаш якунлари бўйича талабгорга билимга эгаллиги тўғрисида сертификат берилади ва у талабгорни Малакаси тасдиқланган шахслар миллий реестрига киритиш учун асос ҳисобланади.

Билимни баҳолаш марказлари ўзлари томонидан бериладиган билимга эгалик тўғрисидаги сертификатлар фуқаролар меҳнат фаолиятини амалга ошириш учун кетаётган

хорижий давлатларда тан олиниши учун малака, билим ва кўникмаларни баҳолаш ваколатига эга органлар ёки тегишли хорижий давлатларнинг иш берувчилари билан ҳамкорлик битимлари тузади.

Зарурат бўлса, Агентлик ва унинг хориждаги ваколатхоналари меҳнат мигрантлари манфаатдор бўлган турли масалалар юзасидан учрашувлар ўтказди, тиббий хизматлардан фойдаланишда кўмаклашади, меҳнат мигрантларининг ҳуқуқлари иш берувчи томонидан бузилишининг олдини олади[6].

ХУЛОСА.

Хулоса қилиб айтганда, глобаллашув даврида меҳнат миграцияси жараёнларининг фаоллашуви ва унда ёшлар иштироки тобора ортиб бормоқда. Дунё ҳамжамиятининг тўлақонли аъзоси бўлган Ўзбекистон аҳолиси ва айниқса 30 ёшгача бўлган ёшларнинг миграция жараёнидаги фаол иштироки, мамлакат иқтисодий кўрсаткичларининг ўсиши, аҳоли бандлигини вақтинча таъминлашга ижобий таъсир қилиши билан бирга ёш кадрлар тизимининг ривожланишида ҳам муҳим аҳамият касб этмоқда.

Иктибослар/References/Сноски

-
- [1]. Шониёзов К. Ўзбек халқининг шаклланиш жараёни. –Тошкент, 2001 й. 86-бет.
 - [2]. 1990 йилдан 2017 йилгача Марказий Осиёнинг қанча фуқароси бошқа давлатларга кўчиб кетган? <https://kun.uz/news/2018/08/31/1990-jildan-2017-jilgaca-markazij-osiening-kanca-fukarosi-boska-davlatlarga-kucib-ketgan>
 - [3]. Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги <https://mehnat.uz/cyrl>
 - [4]. Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 12 сентябрдаги 725-сон қарори <http://lex.uz/docs/3903307>
 - [5]. Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 12 сентябрдаги 725-сон қарори, 43 банд <http://lex.uz/docs/3903307>
 - [6]. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 11 июлдаги ПҚ-3126-сонли қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 28-сон, 644-модда; Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 01.12.2017 й., 06/17/5269/0340-сон

**KONSENSUS
XALQARO JURNALI**

**INTERNATIONAL JOURNAL
OF CONSENSUS**

№4 (2021)

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000